

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ

2020 m. liepos 29 d. Nr.4D-2021/2-680
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X (toliau vadinama – Pareiškėja) skundas dėl Vilniaus miesto savivaldybės (toliau vadinama – Savivaldybė) administracijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai netinkamai sprendžiant prekybos vietų prie Vilniaus Rokantiškių kapinių skirstymo klausimus, nagrinėjant prašymus (toliau vadinama – Skundas).

2. Pareiškėja Skunde rašo:

2.1. „Dėl prastos sveikatos esu neįgali, man nustatytas 30 % darbingumas. Kadangi iš gaunamos neįgalumo pensijos išgyventi neįmanoma, o ir valstybei būti našta nenoriu, dar 2009 m. pati kreipiausi į Darbo biržą ir pasirašiau 2009-09-04 Savarankiško užimtumo rėmimo sutartį Nr. SUR-13/09, pagal kurią gavau Europos Sąjungos fondų paramą susikurti savarankišką darbo vietą pagal ES projektą „Neįgaliųjų integracija į visuomenę“ ir nuo 2009 m. rugsėjo įsirengiau prekybos vietą prie Rokantiškių kapinių. 2010 metais Antakalnio seniūno V. pastangomis buvo suprojektuota pirma prekybos vietų eilė, aš gavau 3-ą vietą toje pirmoje eilėje“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Toje vietoje prekiauvau ir kol kas dar prekiauju gėlių puokštėmis, kompozicijomis, žvakėmis ir savo išaugintomis gėlėmis. Vėl Trakų neįgaliųjų užimtumo centre 2017 metais išklausiau 17 savaičių kursą ir įgijau gėlių komponuotojo profesinę kvalifikaciją, mokslus baigiau su pagyrimu, todėl turiu žinių ir sugebėjimų teikti kokybiškas ir klientų lūkesčius atitinkančias paslaugas.“

2.3. „2018 m. buvome informuoti, kad Vilniaus miesto meras visiems įsakė nugriauti laikinus statinius (kioskus), kadangi Savivaldybės ir seniūnijos netenkino prekybos vietų estetinis vaizdas. 2018-03-15 buvo išgriauta mano prekybinė vieta, liko plikas grindinys, ant kurio aš ir mano prekės (gėlių kompozicijos ir žvakės) likome neapsaugotos nuo saulės, sniego, lietaus ir vėjo.“

2.4. „Naujos vietos nebuvo įrengtos, jų planas dar tik buvo numatytas parengti. Negalėdama dirbti tokiomis sąlygomis, aš pati buvau palikta be pajamų, o pragyventi iš neįgalumo pensijos vis dar neįmanoma. Kreipiausi į Savivaldybę, į verslo skyrių, į Antakalnio seniūniją, informavau, apie mano įkurtą darbo vietą. Man seniūno žodžiu buvo pažadėta, kad mano vieta (pirmoje eilėje trečia vieta) bus suprojektuota naujame projekte.“

2.5. „Po kurio laiko su Antakalnio seniūno tarpininkavimu gavome leidimą savo jėgomis pasistatyti naujus laikinus kioskus. Netrukus po apsilankymo seniūnijoje mane vienas po kito ištiko smegenų insultai, kurių pasekmės atsiliepia iki šiol. Pastaruoju metu daugiau laiko teko praleisti ligoninėse dėl smarkiai pablogėjusios sveikatos būklės.“

2.6. „2020-09-11 grįžusi iš eilinės reabilitacijos sužinojau, kad Savivaldybės nutarimu patvirtintas naujas projektas, kuriame numatytos naujai suprojektuotos prekybinės vietos, bet eilės, kurioje aš prekiauvau nuo 2009 m., iš viso nėra projekte. Likau be vietos.“

2.7. „Leidimą prekiauti turiu iki gegužės 30 d. Jis nebus pratęstas tuo pagrindu, kad mano prekybinės vietos nebėra. 2021 m. gegužės 6 d. sulaukiau skambučio iš seniūnijos darbuotojos V., ji paklausė, kodėl neprašau leidimo prekybai. Atsakiau, kad turiu iki 30 dienos. Man buvo pasakyta, kad mano vietos nėra, lieku be vietos. Blieka tik apgailestauti, kad niekad nebūnu informuojama apie

susirinkimus seniūnijoje, kur sprendžiami Rokantiškių prekybos vietų klausimai. Kai kurie prekybininkai apie tai sužino (gal asmeniškai informuojami?), bet informacija nėra nei viešai skelbiama, nei pranešama pranešimais, skambučiais, laiškais ar skelbimais.“

2.8. „Aš Vilniaus miesto savivaldybės administracijos verslo skyriui esu pateikusi dokumentus, patvirtinančius, kad mano vieta sukurta pagal ES paramos projektą ir aš vykduo veiklą. Buvau patikinta žodžiu, kad kai bus projektuojami prekybos kioskai, mano vieta bus įtraukta į projektą. Kaip paaiškėjo iš parengto projekto, suprojektuota tik 10 prekybos vietų ir plane nebėra numatyta vietos ten, kur buvo mano prekybos kioskas.“

2.9. „Į savo darbo vietą aš pati asmeniškai buvau investavusi nemažai lėšų ir įsigijusi banko kortelių skaitytuvą atsiskaitymams su pirkėjais, kuris kainavo nemažas lėšas, 140 Eur su pajungimu ir programos instaliavimu. Tiesą sakant, prie Rokantiškių kapinių esu vienintelė prekiautoja, pas kurią jau nuo 2016 metų iki šiol galima atsiskaityti banko kortelėmis. Prekiaudama aš moku už prekybinės vietos leidimą (pilną kainą ir negaudama lengvatų), verslo liudijimą ir PSD, viską sudėjus pakankamai nemažai sumoku mokesčių, tačiau panašu, kad Savivaldybei mano mokesčių nereikia, gal labiau apsimoka turėti socialinių išlaikytinių armiją? Dėl mano neįgalumo lygio kažkur kitur įsidarbinti man nėra jokių galimybių, nes jokie gydytojai nepasirašys sveikatos knygelėje, o ką nors dirbti nelegaliai tikrai nesiimsiu, nes gerbiu Lietuvos Respublikos įstatymus.“

3. Pareiškėja prašo: „atsižvelgti į išdėstytą ir pakoreguoti prekybinių vietų planus taip, kad mano turėta prekybinė vieta prie Rokantiškių kapinių būtų suprojektuota (išsaugota), kad nelikčiau be darbo vietos ir pajamų.“

4. Iš Skundo tyrimui pateiktų dokumentų nustatyta, kad Pareiškėja 2020-09-30 kreipėsi į Savivaldybę, prašydama padėti: „kad mano prekybinė vieta prie Rokantiškių kapinių irgi būtų suprojektuota, kad nelikčiau be vietos ir pajamų.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

5. Seimo kontrolierė, siekdama išsiaiškinti Pareiškėjos nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Savivaldybę, Užimtumo tarnybą, Neįgaliųjų reikalų departamentą, prašydama pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

6. Savivaldybė Seimo kontrolierę informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus iš kurių nustatyta:

6.1. „Pareiškėjos 2020 m. rugsėjo 30 d. prašymas „Dėl prekybinės vietos atstatymo“ buvo gautas ir registruotas Savivaldybės administracijos dokumentų valdymo sistemoje „Avily“ (Nr. A50-29837/20). Atsakymą pateikė Savivaldybės administracijos Licencijavimo ir leidimų skyrius 2020 m. spalio 12 d. raštu Nr. A51-128502/20(3.3.18.1-AD24) „Dėl prekybos vietos prie Rokantiškių kapinių““.

6.2. „Pareiškėjai leista prekiauti viešoje vietoje iš (nuo) laikinųjų įrenginių remiantis Leidimų prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Administracijos direktoriaus 2015 m. lapkričio 13 d. įsakymu Nr. 30-3647 „Dėl Leidimų prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašo tvirtinimo“ ir Antakalnio seniūno 2018 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. A15-390/18 „Dėl prekybos vietos iš (nuo) laikinojo įrenginio Antakalnio seniūnijos teritorijoje tvirtinimo“. 2018 m. kovo 21 d. buvo gautas Pareiškėjos prašymas dėl leidimo prekiauti ir, vadovaujantis pirmiau nurodytais teisės aktais, buvo išduotas leidimas prekybai Nr. A82-650/18 (4 priedas), 2018 m. kovo 21 d. leidimas Nr. A82-

650/18 galiojo 2018 m. kovo 24 d.–2018 m. balandžio 23 d. Pareiškėjai buvo išduoti leidimai prekiauti viešoje vietoje tik iš (nuo) laikinųjų įrenginių pagal tuo metu galiojusią teisės aktų nustatytą tvarką. Pažymime, kad leidimų statyti ir (ar) įsirengti nuolatinę prekybos vietą Pareiškėjai išduota nebuvo.“

6.3. „Savivaldybės tarybos 2013 m. liepos 13 d. sprendimu Nr. 1-1312 „Dėl Prekybos viešosiose vietose taisyklių tvirtinimo“ patvirtintų Prekybos viešosiose vietose taisyklių 9 punkte nustatyti prekybos viešosiose vietose būdai (vienas iš būdų – prekyba (paslaugų teikimas) iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių), o 13.3 papunktyje nustatyta, kad prekybą vykdantys ir paslaugas teikiantys asmenys privalo „pasibaigus darbo dienai sutvarkyti prekybos ar paslaugų teikimo vietą“. Taigi, prekyba (paslaugų teikimas) iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių nesuteikia teisės įsirengti nuolatinę prekybinę vietą.“

6.4. „Prekybinė vieta sutvarkyta, laikini statiniai nugriauti Miesto tvarkymo ir aplinkos apsaugos skyriaus iniciatyva (Pareiškėjai Licencijavimo ir leidimų skyriaus 2020 m. spalio 12 d. raštu Nr. A15-128502/20(3.3.18.1-AD24) „Dėl prekybos vietos prie Rokantiškių kapinių“ aplinkybės, lėmusios laikinų statinių išmontavimą, buvo paaiškintos).“

6.5. „Pareiškėjai 2018 m. kovo 21 d. buvo išduotas leidimas prekiauti iš (nuo) laikinojo įrenginio, prekybai pritaikyto automobilio ar jo priekabos Nr. A82-650/18, tačiau leidimų statyti kioskus ar kitus įrenginius išduota nebuvo.“

6.6. „Pareiškėjai 2021 m. balandžio 28 d. buvo išduotas leidimas prekiauti (teikti paslaugas) iš (nuo) laikinojo įrenginio, prekybai pritaikyto automobilio ar jo priekabos“ Nr. A82E-799/21(2.17.2.111E-SEN), suteikiantis teisę prekiauti nuo 2021 m. balandžio 30 d. iki 2021 m. gegužės 29 d. ***Prašymas išduoti naują leidimą raštu Administracijai pateiktas nebuvo.*** Antakalnio seniūno 2021 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. A15-551/21(2.1.4E-SEN) „Dėl Antakalnio seniūno 2018 m. vasario 22 d. įsakymo Nr. A15-390/18(2.1.4.E-SEN1) „Dėl prekybos vietų iš (nuo) laikinojo įrenginio Antakalnio seniūnijos teritorijoje sąrašo tvirtinimo“ pakeitimo“ buvo patvirtintas naujas prekybos vietų sąrašas ir prekybos vietų planas, kurie prekybininkams išsiųsti el. paštu.

Pareiškėja, išduodant 2021 m. balandžio 28 d. leidimą Nr. A82E-799/21(2.17.2.111E-SEN), informuota žodžiu, telefonu ir gyvai, kad prekybos vietos pirmoje eilėje nebeliks. Pareiškėjai leista prekiauti pirmoje eilėje trečioje vietoje iki 2021 m. gegužės 29 d., t. y. kol baigs galioti leidimas.“

6.7. „Šiuo metu Administracija išduoda leidimus prekybai iš (nuo) laikinųjų įrenginių vadovaudamasi Leidimų prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Administracijos direktoriaus 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 30-157/20 „Dėl Leidimų prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.“

6.8. „Prekybos leidimas iš (nuo) laikinojo įrenginio viešoje vietoje nesukuria nuolatinės darbo vietos įrengimo būtinybės. Darbo vieta nebuvo nei įrengta, nei panaikinta, o tik demontuoti nelegalūs įrenginiai. Vilniaus miesto savivaldybė taiko bendrą leidimų išdavimo tvarką visiems prekeiviams. Visiems prekybininkams, taip pat ir pareiškėjai, el. paštu 2021 m. balandžio 13 d. buvo siųsta prisijungimo nuoroda prie nuotolinio vaizdo konferencijos ZOOM platformoje dėl paviljonų konkurso prie Rokantiškių kapinių organizavimo. Pareiškėja dalyvavo pasitarime ir diskusijoje. Daugiau oficialių susirinkimų dėl prekybos vietų prie Rokantiškių kapinių organizuota nebuvo. Interesantai prekybos klausimais buvo priimami seniūno ir specialistų asmeniškai arba klausimai buvo aptariami prekybos vietoje, telefonu ar el. paštu. Pareiškėja lankydavosi seniūnijoje ir jai būdavo suteikiama visa aktuali informacija.“

6.9. „***Pareiškėja nepateikė prašymo dėl leidimo prekybai iš patvirtintų prekybos vietų prie Rokantiškių kapinių, kurios buvo patvirtintos Antakalnio seniūno 2021 m. balandžio 29 d. įsakymu*** Nr. A15-551/21(2.1.4E-SEN) „Dėl Antakalnio seniūno 2018 m. vasario 22 d. įsakymo Nr. A15-390/18(2.1.4.E-SEN1) „Dėl Prekybos vietų iš (nuo) laikinojo įrenginio Antakalnio seniūnijos teritorijoje sąrašo tvirtinimo“ pakeitimo“ (8 priedas). Leidimai prekybai išduodami pagal prašymų

pateikimo pirmumo tvarką. Pareiškėjai pateikus prašymą būtų galima siūlyti rinktis prekybos vietą iš esamų laisvų vietų. Pareiškėja gali pretenduoti gauti leidimą prekybai teisės aktų nustatyta tvarka, t. y. vadovaujantis Leidimų prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Administracijos direktoriaus 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 30-157/20 „Dėl Leidimų prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašo tvirtinimo“, ir Antakalnio seniūno 2021 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. A15-551/21(2.1.4E-SEN) „Dėl Antakalnio seniūno 2018 m. vasario 22 d. įsakymo Nr. A15-390/18(2.1.4.E-SEN1) „Dėl Prekybos vietų iš (nuo) laikinojo įrenginio Antakalnio seniūnijos teritorijoje sąrašo tvirtinimo“ pakeitimo“, jeigu atitiktų šiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus.“

6.10. „Pareiškėjai leidimas prekiauti prie Rokantiškių kapinių neišduotas, kadangi, kaip minėta pirmiau šiame rašte, Pareiškėja nesikreipė teisės aktų nustatyta tvarka į Savivaldybės administraciją dėl leidimo išdavimo.“

6.11. „Vadovaujantis Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2018 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. 1P-238-(1.3 E.) „Dėl Sutikimų statyti nesudėtingus statinius valstybinėje žemėje, kurioje nesuformuoti žemės sklypai, išdavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Sutikimų statyti laikinuosius ir nesudėtinguosius statinius valstybinėje žemėje, kurioje nesuformuoti žemės sklypai, išdavimo taisyklių (2019 m. gegužės 15 d. įsakymo Nr. 1P-131-(1.3 E.) redakcija) nuostatomis naujai statomi kioskai (paviljonai) valstybinėje žemėje **gali būti įrengiami tik konkurso būdu**. Konkursas dėl tipinio dizaino kioskų (paviljonų) įrengimo ir eksploatavimo teritorijoje prie Rokantiškių kapinių (toliau – konkursas, Konkursas) paskelbtas Savivaldybės interneto svetainėje <https://vilnius.lt/lt/finansai-ir-turtas/konkursas-tipinio-dizaino-kioskams-paviljonams-irengti-ir-eksplatuoti-3/> (2021 m. kovo 31 d.) ir dienraščio „Lietuvos rytas“ priede „Sostinė“ (2021 m. balandžio 3 d.).

Konkursas skelbtas vadovaujantis Savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. 30-2548/20 „Dėl Tipinio dizaino kioskų (paviljonų) įrengimo ir eksploatavimo atrankos konkurso nuostatų patvirtinimo“, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 30-2953/20 „Dėl vietų tipinio dizaino kioskams (paviljonams) įrengti ir eksploatuoti nustatymo“, pagal Savivaldybės įmonės „Vilniaus planas“ parengtą ir su Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Vilniaus skyriumi suderintą Teritorijos tipiniams kioskams įrengti ir naudoti planą ir tipinių kioskų (paviljonų) įrengimo vietos schemą. [...] konkursas yra įvykęs ir su konkurso laimėtojais pasirašytos kiosko (paviljono) įrengimo ir eksploatavimo sutartys.“

6.12. „Informaciją apie patvirtintas vietas ir jų užimtumą seniūnija ir Licencijavimo ir leidimų skyrius skelbia Savivaldybės interneto svetainės skilties „Paslaugos“ nuorodoje „Prekybos vietų žemėlapis“. Seniūnijos ir Licencijavimo ir leidimų skyrius turi teisę konsultuotis (gauti pasiūlymus ir išvadas) su Savivaldybės administracijos struktūriniais padaliniais pagal jų kompetenciją dėl prekybos (paslaugų) vietų parinkimo. [...]. Papildomos prekybos vietos suformuotos, nes įvykus tipinio dizaino kioskų (paviljonų) įrengimo konkursui dalis prekybininkų liko be darbo vietos ir kreipėsi į Antakalnio seniūniją dėl alternatyvių prekybinių vietų skyrimo.

Asmuo, norintis gauti leidimą prekiauti (teikti paslaugas) iš (nuo) laikinojo įrenginio, iš prekybos pritaikyto automobilio ar jo priekabos, seniūnijai, o kai prekiaujama (teikiamos paslaugos) Naujamiesčio ir Senamiesčio seniūnijose – Licencijavimo ir leidimų skyriui, pateikia užpildytą prašymo formą, kuriame nurodoma: juridinio asmens – pavadinimas, kodas, adresas, atsakingo asmens vardas ir pavardė, telefono numeris, elektroninis paštas, fizinio asmens – vardas, pavardė, asmens kodas, adresas, telefono numeris, elektroninis paštas; fizinio asmens, įrašyto į prašymą teikiančio asmens verslo liudijimą, vardas, pavardė, asmens kodas; prekybos (paslaugų teikimo) vieta, įranga, plotas (kv. m), projekto, jeigu jis reikalingas, registracijos numeris ir data, prekių asortimentas arba teikiamų paslaugų rūšis, prekybos (paslaugų teikimo) laikotarpis.“

6.13. Iš Skundo tyrimui pateiktų dokumentų nustatyta:

6.13.1. Savivaldybė į 2020-09-30 prašymą Pareiškėjai atsakė:

„Licencijavimo ir leidimų skyrius (toliau – LLS) [...] informuoja: Praeityje, priėmus sprendimą imtis priemonių situacijai gerinti, prekybos vietas prie Rokantiškių kapinių buvo liepta išmontuoti, atsižvelgiant į gautus skundus iš Vilniaus miesto gyventojų, Rokantiškių kapinių lankytojų ar kitų asmenų dėl netvarkingos ir neestetiskai atrodančios prekybos įrangos. Siekiant sutvarkyti teritoriją, vadovaujantis Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. 30-1996/18(2.1.1E-TD2) „Dėl pritarimo Vilniaus miesto tipinio dizaino kioskų (paviljonų) sklaidos schemai ir rekomendacijoms tipinio dizaino kioskams (paviljonams) įrengti ir eksploatuoti“ buvo parengtas Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. liepos 7 d. įsakymas Nr. 30-1770/19 „Dėl vietų, patenkančių į Vilniaus miesto tipinio dizaino kioskų (paviljonų) sklaidos schemas 3-ią zoną, tipinio dizaino kioskams (paviljonams) įrengti ir eksploatuoti nustatymo“ (toliau – Įsakymas), kuriuo buvo nustatytos vietos – teritorijoje prie Rokantiškių kapinių (I, II, III, IV, V ir VI pozicija) ir leista sudaryti Tipinio dizaino kiosko (paviljono) įrengimo ir eksploatavimo sutartis su asmenimis, pateikusiais prašymus įrengti tipinio dizaino kioskus (paviljonus) ir nustatyta tvarka suderinusiais tipinio dizaino kioskų (paviljonų) įrengimo projektą (buvo pateikti prašymai 6 tipinio dizaino kioskams (paviljonams) įrengti). Rengiant Įsakymą, Jūsų prašymo leisti sudaryti Tipinio dizaino kiosko (paviljono) įrengimo ir eksploatavimo sutartį ir įrengti tipinio dizaino kioską (paviljoną) pagal nustatyta tvarka suderintą projektą, LLS nėra gavęs. Vadovaujantis Įsakymu, pagal nustatyta tvarka suderintą projektą buvo sudarytos Tipinio dizaino kiosko (paviljono), patenkančio į Vilniaus miesto tipinio dizaino kioskų (paviljonų) sklaidos schemas 3-ią zoną, įrengimo ir eksploatavimo sutartys su asmenimis, pateikusiais prašymus įrengti tipinio dizaino kioskus (paviljonus) ne ilgesniam laikotarpiui nei nurodyta NŽT Vilniaus miesto skyriaus sutikime. Vadovaujantis šiuo metu galiojančiomis NŽT direktoriaus įsakymu patvirtintų Sutikimų statyti laikinuosius ir nesudėtinguosius statinius valstybinėje žemėje, kurioje nesuformuoti žemės sklypai, išdavimo taisyklių (2019 m. birželio 15 d. įsakymo Nr. 1P-131-(1.3 E) redakcija) nuostatomis, sutikimus statyti laikinuosius ir nesudėtinguosius statinius valstybinėje žemėje (kioskus, paviljonus) ***NŽT išduoda statytojui pateikus dokumentus, įrodančius, kad asmuo laimėjo savivaldybės organizuotą konkursą ar aukcioną statyti laikinuosius ir nesudėtinguosius statinius.*** Todėl ateityje tipinio dizaino kioskai (paviljonai) galės būti įrengiami konkurso būdu. Šiuo metu teritorijoje prie Rokantiškių kapinių galima prekyba iš (nuo) laikinojo įrenginio. Prekybos iš (nuo) laikinojo įrenginio vietas seniūnijų teritorijų ribose tvirtina seniūnai. Leidimą prekiauti (teikti paslaugas) iš (nuo) laikinojo įrenginio Jums šiuo metu yra išdavusi Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Antakalnio seniūnija, vadovaudamasi Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 sausio 21 d. įsakymu Nr. 30-157/20 „Dėl Leidimų prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintu Leidimų prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašu ir Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2013 m. liepos 10 d. sprendimu Nr. 1-1312 „Dėl prekybos viešosiose vietose taisyklių tvirtinimo“ patvirtintomis Prekybos viešosiose vietose taisyklėmis (toliau – Taisyklės). Taisyklės reglamentuoja, kad pasibaigus darbo dienai turi būti sutvarkyta prekybos ar paslaugų teikimo vieta. Dėl detalesnio išaiškinimo į iškilusius klausimus dėl Leidimų prekiauti iš (nuo) laikinojo įrenginio Jums galėtų paaiškinti Antakalnio seniūnija o dėl klausimų, susijusių su prekybos vietų projektavimu – Vyriausiojo miesto architekto skyrius.“

6.13.2. Antakalnio seniūnas 2021-04-13 el. laišku Pareiškėjai nusiuntė nuorodą dėl prisijungimo ZOOM platformoje dalyvauti pasitarime dėl paviljonų prie Rokantiškių kapinių.

7. Užimtumo tarnyba Seimo kontrolierę informavo:

„[...] savarankiško užimtumo rėmimo priemonė įgyvendinama vadovaujantis Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymu, Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 30

d. įsakymu Nr. A1-348 „Dėl Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir Paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašu, patvirtintu Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. V-163 „Dėl Paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau - Paslaugų darbo ieškantiems asmenims aprašas).

Paslaugų darbo ieškantiems asmenims aprašo 104 punkte nurodyta, kad *subsidijos gavėjas nuo savarankiško užimtumo rėmimo sutartyje numatytos darbo vietos įsteigimo dienos privalo ne mažiau kaip 36 mėnesius vykdyti veiklą ir išlaikyti įsteigtą darbo vietą, kuriai įsteigti buvo skirta subsidija*. Šis reikalavimas išlaikyti įsteigtą darbo vietą ir vykdyti veiklą ne mažiau kaip 36 mėnesius nuo darbo vietos įsteigimo dienos galiojo ir 2009 metais Pareiškėjos Savarankiško užimtumo rėmimo sutarties (toliau – Sutartis) pasirašymo su Užimtumo tarnyba metu.

Atsižvelgiant į teisinį savarankiško užimtumo rėmimo priemonės reglamentavimą ir į tai, kad praėjo treji Pareiškėjos įsteigtos sau darbo vietos kontrolės metai, Užimtumo tarnyba po Sutarties įsipareigojimų galiojimo pabaigos neturi pareigos kontroliuoti ir negali įtakoti sau įsteigtos darbo vietos tolimesnės eigos. Taip pat negali įtakoti Vilniaus miesto savivaldybės sprendimų dėl jau pasibaigusios Sutarties įsipareigojimų vykdymo.“

8. Neįgaliųjų reikalų departamentas Seimo kontrolierę informavo:

„Departamentas 2021 m. įgyvendina ir koordinuoja šias Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2020 m. rugsėjo 8 d. įsakymu Nr. A1-817 „Dėl Neįgaliųjų socialinės integracijos 2021–2023 metų veiksmų plano patvirtinimo“ patvirtintas neįgaliųjų socialinės integracijos politikos priemonės: 1.1.1. Priemonė – organizuoti socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje teikimą. 1.1.3. Priemonė – teikti kompleksines socialinės reabilitacijos paslaugas akliesiems. 1.1.4. Priemonė – vykdyti perėjimą nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų. 1.1.7. Priemonė – organizuoti psichologo paslaugų teikimą klausos negalią turintiems asmenims. 1.1.8. Priemonė – organizuoti atvejo vadybos paslaugų teikimą klausos negalią turintiems asmenims. 1.1.9. Priemonė – diegti taikomosios elgesio analizės principais grįstą ankstyvosios intervencijos modelį socialines paslaugas teikiančiose įstaigose. 1.3.3. Priemonė – teikti finansinę pagalbą neįgaliesiems, besimokantiems aukštosiose mokyklose. 2.1.2. Priemonė – organizuoti būsto ir jo aplinkos pritaikymą neįgaliesiems. 2.1.3. Priemonė – organizuoti šeimų, auginančių vaikus su sunkia negalia, gyvenamosios aplinkos pritaikymą. 797 Originalas nebus siunčiamas 2.1.4. Priemonė – organizuoti neįgaliųjų mobilumo mokymus. 2.1.17. Priemonė – vykdyti lietuvių gestų kalbos vertėjų atestaciją. 2.1.19. Priemonė – parengti gestų kalbos vertimo paslaugų teikimo tvarkos aprašą. 4.2.1. Priemonė – skatinti neįgaliųjų teises ginančių neįgaliųjų asociacijų veiklą, didinti jų narių ir visuomenės informuotumą negalios klausimais. 4.2.3. Priemonė – organizuoti neįgaliųjų socialinės integracijos veiklos rezultatų stebėseną, dalyvauti rengiant Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas. 4.2.4. Priemonė – vykdyti visuomenės švietimą ir informavimą apie neįgaliųjų socialinės integracijos procesą.

Apgailestaudami informuojame, kad nė viena iš Departamento 2021 m. įgyvendinamų ir koordinuojamų priemonių nėra susijusi su neįgaliųjų įdarbinimu ar darbo vietų išlaikymu, todėl šiuo metu pagal Departamento kompetenciją, neturime galimybės padėti Pareiškėjai išsaugoti, pasinaudojus Europos Sąjungos parama, sukurtą darbo vietą pagal projektą „Neįgaliųjų integracija į visuomenę“.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

9. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

9.1. *Viešojo administravimo įstatyme* (VAĮ, redakcija, galiojanti nuo 2020 m. lapkričio 1 d.) reglamentuojama:

9.1.1. *2 straipsnis* – „3. Administracinės procedūros sprendimas - administracinis sprendimas, kurio priėmimu baigiama administracinė procedūra. [...] 5. Administracinis sprendimas - teisės aktų reglamentuotu būdu ir (ar) forma išreikšta vienkartinė viešojo administravimo subjekto valia dėl teisės taikymo, privaloma ir skirta konkrečiam asmeniui ar individualiai apibrėžtai asmenų grupei. [...] 12. Skundas - asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame tas asmuo nurodo, kad yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašo juos apginti“;

9.1.2. *3 straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujami šiais principais: 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektu veikla turi atitikti šiame Įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį“;

9.1.3. *10 straipsnis* – „1. Administracinius sprendimus priimti turi teisę tik viešojo administravimo subjektai, turintys šio įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus įgaliojimus. [...] 4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. [...] Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie tokį termino pratesimą per 5 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratesimo priežastys. 5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta: 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; 6) administracinio sprendimo motyvai; 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos.“

9.2. *Vietos savivaldos įstatyme* (VSI) reglamentuojama:

9.2.1. *4 straipsnis* – „Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra: [...] 5) atsakingumo savivaldybės bendruomenei. Savivaldybės tarybos nariai (toliau – tarybos nariai) už savo veiklą yra atsakingi ir atskaitingi rinkėjams ir visai savivaldybės bendruomenei; 6) savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus; 7) savivaldybių ir valstybės interesų derinimo tvarkant viešuosius savivaldybių reikalus; 8) bendruomenės ir atskirų savivaldybės gyventojų interesų derinimo. Savivaldybės institucijų priimti sprendimai bendruomenės interesais neturi pažeisti įstatymų garantuotų atskirų gyventojų teisių; [...]“;

9.2.2. *6 straipsnis* – „Savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybių funkcijos: 37) prekybos ir kitų paslaugų teikimo tvarkos savivaldybių ar jų valdomų įmonių administruojamose turgavietėse ir viešose vietose nustatymas; 39) leidimų (licencijų) išdavimas įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka“;

9.2.3. *29 straipsnis* – „2. Savivaldybės administracijos direktorius vadovauja savivaldybės administracijai. Jis yra įstaigos vadovas. Savivaldybės administracijos direktoriaus skyrimo ir atleidimo tvarka nustatyta šiame ir Valstybės tarnybos įstatymuose.“

9.3. *Seimo kontrolierių įstatyme* (SKI) reglamentuojama:

9.3.1. *2 straipsnis* – „1. Biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti

pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai“;

9.3.2. 12 straipsnis – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.“

9.4. *Administracinių bylų teisenos įstatymo 3 straipsnyje (ABTĮ)* reglamentuojama: „1. Administracinis teismas sprendžia viešojo administravimo srities ginčus.“

9.5. *Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme* reglamentuojama:

9.5.1. 20 straipsnis – „1. Administracinių ginčų komisija, išnagrinėjusi skundą (prašymą), priima vieną iš šių sprendimų: 1) atmesti skundą (prašymą) kaip nepagrįstą“;

9.5.2. 22 straipsnis – „1. Bylos šalys, nesutinkančios su Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininko (komisijos pirmininko pavaduotojo teritoriniame padalinyje) ar komisijos pirmininko (komisijos pirmininko pavaduotojo teritoriniame padalinyje) paskirto kito administracinių ginčų komisijos nario arba su administracinių ginčų komisijos sprendimu, nurodytu šio įstatymo [...] 20 straipsnio 1, 2 ar 10 dalyje, turi teisę tą sprendimą per vieną mėnesį nuo jo priėmimo apskusti apygardos administraciniam teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.“

9.6. *Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintose Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse* (toliau vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės) (2017-11-15 nutarimo Nr. 93 redakcija, galiojanti nuo 2017-11-23) nustatyta:

„35. **Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį: 35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys. 36. Prašymą nagrinėjusi institucija, pati pastebėjusi ar gavusi pagrįstą asmens kreipimąsi dėl atsakyme esančių spausdinimo, skaičiavimo ar faktinių duomenų klaidų, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo klaidos paaiškėjimo arba asmens kreipimosi dienos jas ištaiso ir pateikia asmeniui ištaisyta atsakymą arba praneša jam, kodėl klaidos nebuvo taisomos. 37. Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos. 38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“**

9.7. *Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2013-07-10 sprendimu Nr. 1-1312 patvirtintose Prekybos viešosiose vietose taisyklėse* (Taisyklės) reglamentuojama:

„9. Prekybos viešosiose vietose būdai yra šie: 9.1. prekyba (paslaugų teikimas) iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių; 9.2. prekyba (paslaugų teikimas) iš kioskų, paviljonų; [...] 10. Laikinieji prekybos įrenginiai, kioskai, paviljonai, lauko kavinės, prekybai pritaikyti automobiliai ir priekabos įrengiami Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu nustatyta tvarka. Jeigu Lietuvos Respublikos teisės aktai numato reikalavimą, kad

atitinkamas įrenginys gali būti įrengiamas tik pagal projektą, parengtas projektas turi būti suderintas su Vilniaus miesto savivaldybės administracija. 11. Kioskai, paviljonai ir lauko kavinės įrengiami pagal 10 punkte nustatyta tvarka suderintą projektą ar Vilniaus miesto savivaldybės administracijos parengtą prekybos vietų schemą. [...]; 19. Leidimai prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išduodami Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus (toliau – Administracijos direktoriaus) patvirtintame Leidimų prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išdavimo ir panaikinimo tvarkos apraše (toliau – Aprašas) nustatyta tvarka. [...].“

9.8. *Savivaldybės administracijos direktoriaus 2020-01-21 įsakymu Nr. 30-157/20 patvirtintame Leidimų prekiauti (teikti paslaugas) viešosiose vietose išdavimo ir panaikinimo tvarkos apraše* (Tvarkos aprašas) reglamentuojama:

„4. Leidimus išduoda Vilniaus miesto savivaldybės (toliau – Savivaldybė) administracijos Licencijavimo ir leidimų skyrius (toliau – Licencijavimo ir leidimų skyrius) ir Savivaldybės administracijos seniūnijos (toliau – seniūnijos), kurių teritorijoje bus vykdoma prekyba (teikiamos paslaugos), išskyrus Naujamiesčio ir Senamiesčio seniūnijų teritorijas, kurioms Leidimus išduoda Licencijavimo ir leidimų skyrius. Leidimai išduodami taikant vieno langelio principą. Paslauga teikiama ketvirtu interaktyvumo lygiu. Asmeniui suteikiama galimybė dalyvauti paslaugos teikimo procese elektroninėje erdvėje. Asmuo gali užpildyti elektroninę paslaugos užsakymo formą ir gauti elektroninę administracinę paslaugą). [...] 11. Asmuo, norintis gauti Leidimą prekiauti (teikti paslaugas) iš (nuo) laikinojo įrenginio, iš prekybos pritaikyto automobilio ar jo priekabos, seniūnijai, o kai prekiaujama (teikiamos paslaugos) Naujamiesčio ir Senamiesčio seniūnijose – Licencijavimo ir leidimų skyriui, pateikia šiuos dokumentus: [...] 40. *Leidimas neišduodamas*: 40.1. jeigu pateikti ne visi reikiami ir (ar) neteisingai užpildyti dokumentai ir asmuo neįvykdo reikalavimo pateikti trūkstantis dokumentus ar ištaisyti trūkumus; 40.2. nepasirašiusiems kiosko (paviljono) eksploatavimo sutarties ar nevykdantiems jos sąlygų kioskų ir paviljonų savininkams; 40.3. nesant suderinto ir galiojančio projekto; 40.4. nesumokėjus vietinės rinkliavos mokesčio už leidimo išdavimą; [...] 40.11. kitais teisės aktuose ir Apraše numatytais atvejais. 41. *Leidimo galiojimas panaikinamas*, jeigu: 41.1. pateikiamas asmens prašymas panaikinti Leidimo galiojimą; 41.2. paaiškėja, kad Leidimui gauti buvo pateikti neteisingi duomenys arba suklastoti dokumentai; [...] 41.5. dėl prekybos (paslaugų teikimo) veiklos yra gauta raštiškų nusiskundimų ir dėl to yra pažeidžiami trečiųjų asmenų teisėti lūkesčiai ar išaiškėja naujų neįvertintų aplinkybių, dėl kurių turėtų būti keičiamas ar naikinamas prekybos (paslaugų) teikimo vietos projektas arba schema; [...]. [...] 42. Leidimas panaikinamas Licencijavimo ir leidimų skyriaus vedėjo ar seniūno įsakymu. Apie Leidimo panaikinimą asmuo įspėjamas (išskyrus Aprašo 41.1 papunktyje nustatytą atvejį) prieš 30 kalendorinių dienų per atstumą ar per kontaktinį centrą, nurodant, kad šiam terminui pasibaigus Leidimo galiojimas bus panaikintas. [...].“

9.9. *Tipinio dizaino kioskų (paviljonų) įrengimo ir eksploatavimo atrankos konkurso nuostatuose* (Nuostatai), patvirtintuose vadovaujantis Savivaldybės tarybos (2013-07-10 sprendimu Nr. 1-1312) patvirtintomis Prekybos viešosiose vietose taisyklėmis, nustatyta: „24. Konkurso dalyviai, nesutinkantys su patvirtintais konkurso rezultatais, turi teisę apskusti juos teismui įstatymų nustatyta tvarka.“

9.10. *NŽT direktoriaus 2019 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. 1P-131-(1.3 E.) patvirtintose Sutikimų statyti laikinuosius ir nesudėtinguosius statinius valstybinėje žemėje, kurioje nesuformuoti žemės sklypai, išdavimo taisyklėse* (Sutikimų išdavimo taisyklės) reglamentuojama:

„1. Sutikimų statyti laikinuosius ir nesudėtinguosius statinius valstybinėje žemėje, kurioje nesuformuoti žemės sklypai, išdavimo taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Nacionalinė žemės tarnyba) išduodamų sutikimų statyti laikinuosius ir nesudėtinguosius statinius valstybinėje žemėje, kurioje nesuformuoti žemės sklypai (toliau – Sutikimas), išdavimo atvejus ir tvarką. 2. Sutikimus išduoda Nacionalinės žemės tarnybos teritorinis skyrius (toliau – Teritorinis skyrius) pagal valstybinės žemės, kurioje

planuojama statyti laikinuosius ir nesudėtinguosius statinius, buvimo vietą. 4. Sutikimas suteikia teisę: [...]; 4.2. įgyvendinant valstybės, savivaldybės ar Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamus projektus (toliau – Projektas), kuriuos įgyvendinant valstybinėje žemėje statomi laikinieji ir nesudėtingieji statiniai: [...]; 4.3. įrengti ir naudoti laikinuosius prekybos, paslaugų ir (ar) maitinimo paskirties statinius (kioskus, paviljonus, lauko kavines). Įrengiamo laikinojo statinio užimamas plotas negali būti didesnis kaip 25 kv. m. [...]. 6. Asmuo, pageidaujantis gauti Sutikimą, Teritoriniam skyriui turi pateikti: [...]; 6.2. dokumentus, įrodančius, kad asmuo laimėjo savivaldybės organizuotą konkursą ar aukcioną statyti laikinuosius ir nesudėtinguosius statinius, nurodytus Taisyklių 4.1 papunktyje, ir laikinuosius statinius, nurodytus Taisyklių 4.3 papunktyje. [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

10. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (KT; Konstitucinis Teismas) praktika

10.1. KT 2002-04-09 nutarime (byla Nr. 24/2000), be kita ko, yra konstatavęs:

„[...] Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos sąvoka yra plati. Ji apima teisę laisvai pasirinkti verslą, teisę laisvai sudarinėti sutartis, sąžiningos konkurencijos laisvę, ūkinės veiklos subjektų lygiateisiškumą ir kt. (Konstitucinio Teismo 1996 m. balandžio 18 d., 2002 m. kovo 14 d. nutarimai).

Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei. Aiškinant Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies turinį atkreiptinas dėmesys į tai, kad asmens ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti. Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą derindama asmens ir visuomenės interesus. Šioje konstitucinėje nuostatoje yra įtvirtintas konstitucinis principas, nubrėžiantis ūkinės veiklos reguliavimo tikslus ir ribas (Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas). Reguluodama ūkinę veiklą valstybė negali pažeisti sąžiningos konkurencijos, ūkio subjektų lygiateisiškumo, kitų Konstitucijoje įtvirtintų principų. [...].“

10.2. KT 2002-12-24 nutarime yra konstatavęs:

„[...] Pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų paneigiama galimybė savivaldybėms įgyvendinti savo kompetenciją, tiesiogiai įtvirtintą Konstitucijoje. Jeigu Konstitucijoje ar įstatymuose tam tikros ***funkcijos yra priskirtos savivaldybėms, tai savivaldybės ir vykdo šias funkcijas ta apimtimi, kuria šios yra joms priskirtos.*** Tai reiškia, kad tam tikra dalis savivaldybių kompetencijos turi būti įgyvendinama tiesiogiai, kad savivaldybių tarybų sprendimų, priimtų neperžengiant jų kompetencijos ribų, įgyvendinimas neturi būti saistomas kurių nors valstybės institucijų ar pareigūnų sprendimų (leidimų, sutikimų ir pan.). Tačiau pabrėžtina, kad ir tos funkcijos, kurios priklauso išimtinai savivaldybėms, yra reglamentuojamos įstatymais. Nė viena iš šių funkcijų nereiškia, kad savivaldybės atitinkamoje srityje yra absoliučiai savarankiškos. [...].“

11. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (LVAT) praktika:

11.1. „Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški. [...]. Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (arba kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikiamas paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje – įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“ (2013-03-05 nutartis administracinėje byloje Nr. A556-439/2013).

11.2. „Teisėjų kolegija [...] pastebi, jog valdžios institucijų sistema yra sukurta taip, kad kiekviena institucija turi jos paskirtį atitinkančias priskirtas funkcijas, kompetenciją, kurių privalo laikytis. Pagal VAĮ viešojo administravimo subjektai savo veikloje, be kita ko, privalo vadovautis įstatymo viršenybės principu, reiškiančiu, kad šių subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą

turi būti nustatyti įstatymuose, bei nepiktnaudžiavimo valdžia principu, reiškiančiu, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint įstatymų suteiktų reikiamų įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų nustatyta, tikslų (3 straipsnio 1, 4 punktai). Pagal *viešojoje teisėje veikiančią teisėtumo principą viešojo administravimo subjektai privalo veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose*, o veikimas viršijant kompetencijos ribas (*ultra vires*) yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti neteisėtu (LVAT 2009 m. lapkričio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A662-906/2009, 2010 m. spalio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A756-1229/2010).“

11.3. „ABTĮ 5 straipsnio 1 dalis nustato, kad kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė ar įstatymų saugomas interesas. Šio straipsnio 3 dalies 1 punkte įtvirtinta, jog teismas imasi nagrinėti administracinę bylą pagal asmens arba jo atstovo, kuris kreipiasi, kad būtų apginta jo teisė arba įstatymų saugomas interesas, skundą ar prašymą. Vadovaujantis šiomis teisės normomis, darytina išvada, kad administraciniams teismams priskirta nagrinėti administracines bylas dėl viešojo administravimo subjektų priimtų teisės aktų, taip pat veiksmų (neveikimo), darančių įtaką asmenų teisėms ar įstatymų saugomiems interesams, teisėtumo (LVAT 2008 m. rugsėjo 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS525-540/2008; 2012 m. sausio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS756-868/2011).“

Tyrimo išvados

12. Atsižvelgus į tyrimo metu analizuotą informaciją, teisinį reglamentavimą, pažymėtina:

12.1. prekybos ir kitų paslaugų teikimo tvarkos savivaldybių ar jų valdomų įmonių administruojamose turgavietėse ir viešose vietose nustatymas bei leidimų (licencijų) išdavimas įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka yra vietos savivaldybės savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybės funkcijos (pažymos 9.2 punktas);

12.2. vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, *Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje*. Seimo kontrolierių veiklos tikslas – ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms (SKĮ 3 straipsnis), taigi, Seimo kontrolierė šio tyrimo metu vertino tik tas aplinkybes, kurios susijusios su Pareiškėjos prašymų nagrinėjimu, t. y. *Viešojo administravimo įstatymo, Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių* taikymo aspektu.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Seimo kontrolierė nėra įgaliota vertinti administracinių sprendimų ir aktų teisėtumo ir pagrįstumo (nagrinėjamu atveju – Savivaldybės sprendimų, susijusių su leidimo (administracinio akto) neišdavimu / išdavimu, konkursų statyti statinius organizavimu), spręsti ginčų dėl teisės, konstatuoti faktinių aplinkybių buvimo / nebuvimo. Pažymėtina, kad Savivaldybės pareigūnai pagal kompetenciją sprendimus priima savarankiškai ir teisės aktų nustatyta tvarka atsako už jų teisėtumą ir pagrįstumą. Jeigu kyla ginčas ir asmuo nesutinka su Savivaldybės pozicija (sprendimais), jis turi teisę ją (juos) ginčyti teisės aktų nustatyta tvarka. Ginčai viešojo administravimo srityje sprendini specialiąja tvarka, kreipiantis pasirinktinai arba į Lietuvos administracinių ginčų komisiją, arba tiesiogiai į administracinį teismą. Šioms institucijoms suteikti įgaliojimai patikrinti priimtų administracinių aktų ir sprendimų teisėtumą ir pagrįstumą, įvertinti, ar viešojo administravimo subjektams suteikti įgaliojimai yra naudojami tinkamai, taip pat ar neviršijami suteikti įgaliojimai;

12.3. nagrinėjamu atveju:

12.3.1. Pareiškėja skundžiasi, kad Savivaldybė netinkamai sprendė prekybos vietų prie Rokantiškių kapinių skirstymo klausimus ir dėl to ji neteko darbo vietos, kurią pati sau buvo

susikūrusi padedant (gavus subsidiją) Užimtumo tarnybai 2009 metais.

12.3.2. nustatyta:

1) 2009 metais Pareiškėja su Užimtumo tarnyba pasirašė Savarankiško užimtumo rėmimo sutartį (gavo subsidijas įsteigti sau darbo vietą). Užimtumo tarnyba informavo (pažymos 7 punktas), kad po minėtos sutarties pasirašymo Pareiškėja 36 mėnesius privalėjo išlaikyti įsteigtą darbo vietą ir vykdyti veiklą. Šiuo metu jau yra praėję sau įsteigtos darbo vietos kontrolės metai. Pažymėtina tai, kad Pareiškėja turėjo leidimą (iki 2021-05-29) prekiauti prie Rokantiškių kapinių (valstybinėje žemėje) pasistačius laikinus įrenginius. Prekiauti iš nuolatinė prekybos vietų, Pareiškėjai leidimas nebuvo išduotas. Prekybos leidimas iš (nuo) laikinojo įrenginio viešoje vietoje (valstybinėje žemėje) nesukuria nuolatinės darbo vietos įrengimo būtinybės. Darbo vieta nebuvo nei įrengta, nei panaikinta, o tik demontuoti laikini (nelegalūs) įrenginiai;

2) prie Rokantiškių kapinių kioskai (paviljonai) gali būti įrengiami tik konkurso būdu (NŽT direktoriaus 2019 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. IP-131-(1.3 E.) patvirtintos Sutikimų statyti laikinuosius ir nesudėtinguosius statinius valstybinėje žemėje, kurioje nesuformuoti žemės sklypai, išdavimo taisyklės, (pažymos 9.10 punktas);

3) Konkursas dėl tipinio dizaino kioskų (paviljonų) įrengimo ir eksploatavimo teritorijoje prie Rokantiškių kapinių (Konkursas) paskelbtas Savivaldybės interneto svetainėje <https://vilnius.lt/lt/finansai-ir-turtas/konkursas-tipinio-dizaino-kioskams-paviljonams-irengti-ir-eksploatuoti-3/> (2021 m. kovo 31 d.) ir dienraščio „Lietuvos rytas“ priede „Sostinė“ (2021 m. balandžio 3 d.), turgavietėje. Atkreiptinas dėmesys, kad Konkursas jau yra įvykęs, o su laimėtojais pasirašytos sutartys. Vadovaujantis Nuostatais (pažymos 9.9 punktas), Konkurso dalyviai, nesutinkantys su patvirtintais Konkurso rezultatais, turi teisę apskusti juos teismui įstatymų nustatyta tvarka. Nėra informacijos, kiek nelaimėjusių ir nepatenkintų Konkurso rezultatais prekyvių kreipėsi į teismą. Savivaldybės pateikta telefonu informacija, kad Pareiškėja Konkurse nedalyvavo.

Pažymėtina, kad Savivaldybės sprendimas patvirtinti Konkurso rezultatus yra administracinis sprendimas (vadovaujantis VAĮ, teisės aktų reglamentuotu būdu ir (ar) forma išreikšta vienkartinė viešojo administravimo subjekto valia dėl teisės taikymo, privaloma ir skirta konkrečiam asmeniui ar individualiai apibrėžtai asmenų grupei), kurio teisėtumo ir pagrįstumo vertinimas nepriskirtas Seimo kontrolinės kompetencijai. Minėtas sprendimas skundžiamas teismui;

4) Pareiškėja apie tai, kad tipinio dizaino kioskai (paviljonai) galės būti įrengiami tik konkurso būdu, buvo išsamiai ir motyvuotai informuota Savivaldybės raštu (pažymos 6.13.1 punktas). Pareiškėja nuotoliniu būdu (prisijungus per ZOOM platformą) dalyvavo pasitarime dėl prekybos vietų prie Rokantiškių kapinių (pažymos 6.8, 6.13.2 punktai). Išduodant 2021-04-28 leidimą, Pareiškėja buvo informuota, kad prekybos vietos pirmoje eilėje (kur iki Konkurso prekiaavo Pareiškėja), nebeliks (pažymos 6.6 punktas). Taigi, Pareiškėjai buvo teikiama informacija apie Savivaldybės sprendimus (Konkurso organizavimą, leidimų išdavimą alternatyviose vietose ir kiti klausimai), jai buvo paaiškinta dėl leidimų išdavimo kitose prekybos vietose;

5) siekiant sudaryti galimybes prekybininkams, kurie nedalyvavo paviljonų įrengimo prie Rokantiškių kapinių konkurse ir (arba) nelaimėjo vietos, Seniūno 2021 m. balandžio 29 d. įsakymu patvirtintos alternatyvios laikinosios prekybos vietos iš (nuo) laikinųjų įrenginių prekybininkams, kurie nelaimėjo ar nedalyvavo Konkurse. Visų suinteresuotų asmenų (prekiavusių iki Konkurso prie Rokantiškių kapinių), kurie teikė prašymus išduoti leidimus, prašymai buvo patenkinti visiškai arba iš dalies. Nustatyta, kad Pareiškėja nepateikė prašymo prekiauti alternatyviose (laikinosiose) prekybos vietose prie Rokantiškių kapinių (pažymos 6.6, 6.9, 6.10 punktai).

Pažymėtina tai, kad viena iš Konkurso laimėtojų (V.V.) yra nepatenkinta Seniūnijos sprendimu (2021-04-29) leisti prekiauti alternatyviose vietose ir jį apskundė teismui (informacija iš 2021-07-18 publikacijos portale „15 min“). Šią informaciją patvirtino seniūnas telefonu;

12.3.3. pažymėtina, kad Savivaldybė, vykdydama jai priskirtą prekybos ir kitų paslaugų

teikimo tvarkos savivaldybių ar jų valdomų įmonių administruojamose turgavietėse ir viešose vietose nustatymo funkciją, sprendimą dėl prekybos vietų prie Rokantiškių kapinių sutvarkymo (Konkurso organizavimo, teritorijos suplanavimo, leidimų išdavimo ir kita) priėmė vadovaudamasi Taisyklių, Tvarkos aprašo, Nuostatų bei NŽT patvirtintų Sutikimų išdavimo taisyklių nuostatomis (pažymos 9.7-9.10 punktai). Visi prekiaujantys (prekiavę) prie Rokantiškių kapinių apie tai buvo tinkamai informuoti. Vieni iš prekeivių dalyvavo konkurse, kitiems pagal pateiktus prašymus buvo išduoti leidimai prekiauti Antakalnio seniūno įsakymu patvirtintose alternatyviose prekybos vietose.

Pagal viešojoje teisėje veikiančių teisėtumo principą viešojo administravimo subjektai privalo veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose, o veikimas viršijant kompetencijos ribas (*ultra vires*) yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti neteisėtu (pažymos 11.2 punktas). Konstitucinis Teismas savo praktikoje yra konstatavęs, kad, „jeigu Konstitucijoje ar įstatymuose tam tikros funkcijos yra priskirtos savivaldybėms, tai savivaldybės ir vykdo šias funkcijas ta apimtimi, kuria šios yra joms priskirtos“.

12.3.4. atkreiptinas dėmesys į tai, kad vadovaujantis Žemės įstatymo nuostatomis, visa Lietuvos Respublikos teritorijoje esanti privati, valstybinė ir savivaldybių žemė sudaro Lietuvos Respublikos žemės fondą (3 straipsnis), valstybinės žemės patikėjimo teisės subjektai (patikėtiniai) yra NŽT – visos Lietuvos Respublikos valstybinės žemės, išskyrus žemę, kuri šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka patikėjimo teise perduota kitiems subjektams; savivaldybės – valstybinės žemės sklypų, perduotų savivaldybėms patikėjimo teise Vyriausybės nustatyta tvarka (7 straipsnis). NŽT – organizuoja ir vykdo valstybinę žemės naudojimo kontrolę, atlieka valstybinę žemėtvarkos planavimo dokumentų priežiūrą; Savivaldybės institucijos savivaldybės teritorijoje – savivaldybės taryba įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka tvirtina savivaldybės lygmens žemėtvarkos schemas, o savivaldybės administracijos direktorius tvirtina vietovės lygmens žemėtvarkos schemas ir žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektus, savivaldybės taryba ar jos įgaliotas savivaldybės administracijos direktorius teisės aktų nustatyta tvarka sprendžia žemės sklypų pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir (ar) būdo keitimo klausimus (32 straipsnis).

Nagrinėjamu atveju, Savivaldybė savo kompetencijos ribose, buvo išdavusi leidimus (iki sprendimo sutvarkyti prekybines vietas ir Konkurso paskelbimo) laikinai prekiauti (gėlėmis, puokštėmis ir kita) prie Rokantiškių kapinių nuo laikinų įrenginių tam tikrose vietose, bet tai nesuteikė Pareiškėjai, kaip ir kitiems prekeiviams, teisės įsirengti nuolatinę prekybinę vietą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Pareiškėja (kaip ir kiti prekeiviai) savo prekybinę įrangą, prekes buvo pasistatę valstybinėje žemėje, į kurią jie nuosavybės teisių prekiuodami (nors ir 10-15 metų) neįgijo. Savivaldybės taryba pagal jai teisės aktais suteiktą kompetenciją sprendžia žemės naudojimo paskirties klausimus tvirtindama teritorijų planavimo dokumentus.

13. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina:

13.1. Konkursas įvykęs, administraciniu sprendimu patvirtinti rezultatai, su laimėtojai pasirašytos sutartys. Konkurso rezultatais nepatenkinti asmenys Savivaldybės administracinį sprendimą, patvirtinantį rezultatus, turi teisę skųsti teismui. Minėto administracinio sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo vertinimas nepriskirtas Seimo kontrolierės kompetencijai.

13.2. Antakalnio seniūno sprendimu patvirtintos alternatyvios vietos prekiauti prie Rokantiškių kapinių. Pareiškėja turėjo (turi) teisę pateikti prašymą išduoti leidimą prekiauti alternatyviose vietose. Pareiškėja šių išvadų surašymo momentui prašymo Savivaldybei nėra pateikusi.

13.3. Pareiškėja buvo informuota apie priimtus sprendimus dėl prekybos vietų prie Rokantiškių kapinių tvarkymo, Konkurso organizavimo, taip pat apie Antakalnio seniūno sprendimu patvirtintas alternatyvias vietas prekybai bei prašymų pateikimą leidimui išduoti jose prekiauti.

13.4. vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 3, 6 punktais ir šio straipsnio

4 dalimi („Jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja, kad skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriskirtas Seimo kontrolieriaus kompetencijai ir skundą tikslinga nagrinėti kitoje institucijoje, skundo tyrimas nutraukiamas“), 22 straipsnio 3 dalimi („Skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės“), Pareiškėjos skundo tyrimas nutrauktinas.

14. Atkreiptinas Pareiškėjos dėmesys į tai, kad:

14.1. susikūrimas darbo vietos – laikina prekyba (Savivaldybei leidus) prie Rokantiškių kapinių nuo laikinų įrengimų – subsidijų pagalba, nereiškia, kad buvo sukurta nuolatinė darbo vieta, įgyta nuosavybės teisė į žemės plotą, kuriame stovi prekybinė įranga (būtent pirmoje eilėje 3 vietoje). Savivaldybei pagal kompetenciją priskirta spręsti prekybinių vietų tvarkymo klausimus;

14.2. Pareiškėja turi (turėjo) teisę pateikti prašymą išduoti leidimą prekiauti Antakalnio seniūno patvirtintose alternatyviose vietose;

14.3. Seimo kontrolieriai nenagrinėja ginčų tarp asmens ir valstybės institucijos, įstaigos, civilinių ginčų tarp piliečių. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 1 dalimi, kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas;

14.4. Pareiškėja Savivaldybės pareigūnų veiksmus arba neveikimą, susijusius su informacijos teikimu / neteikimu, administracinių sprendimų priėmimu / nepriėmimu, turi teisę apskusti Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka, jeigu įžvelgia, kad tokia Savivaldybės pareigūnų veikla galimai pažeidė tam tikrą Pareiškėjos teisę ar įstatymų saugomą interesą.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

15. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia

X skundo dėl Vilniaus miesto savivaldybės administracijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) tyrimą nutraukti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

16. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė *Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktorei rekomenduoja*: gavus Pareiškėjos prašymą išduoti leidimą prekiauti Antakalnio seniūno patvirtintose alternatyviose prekybos vietose prie Rokantiškių kapinių, įvertinti visas aplinkybes (neįgalumą, prekybinės įrangos įsigijimą iš subsidijų bei asmeninių lėšų ir kita), iš esmės spręsti leidimo prekiauti išdavimo Pareiškėjai klausimą.

Prašytume apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierę ir Pareiškėją informuoti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**.

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė